

הדרום הרותח

שבו משתוללת עתה מילחמת גרילה אמיתית

לרוב תושבי ישראל יבוא הדבר כמהלומה: נרמה להם כי הסיטו שהכפיש את שם ישראל בעולם. בא סוף־סוף אל סיומו. בעת חילופי־השבויים עם אש"ף. על פי ההסכם, שוחררו כל עצירי המחנה. הוא התרוקן מאדם נוסגר.

בצמרת צה"ל הפליטו אז רבים אנחה של הקלה. "רק בשביל זה היה כדאי לעשות את חילופי־השבויים". אמר אז בשיחה פרטית אחד האלופים, למרות שהושקע הוידעך כדאי לחדש ולהרחיב את המחנה לקראת החרף.

ביגועים, דינו, ביגועים

דבר הוא פועל-יוצא של המצב | בדרום-לבנון. שורר בו מצב קלאסי של כיבוש והתנגדות. זהו מעגל-קסמים סגור, שאין ממנו מוצא.

כתב הסוכנות רויטרס מטר השבוע רוח על המצב באזור, שיש בו כדי להדהים אף את הקוראים הישראלים. הזוכרים כיצד התקבלו חיילי צה"ל על-ידי האוכלוסיה בדרום-לבנון במטר של אורז, בימים הראשונים של הכיבוש.

מאז השתנה המצב עד ללא הכר. דרום-לבנון המוסלמי נתון במצב של מרד כללי, מבלי שיש בו כמעט הברבל בין השיעיים והסונים.

הציבור הישראלי שומע רק על צד אחד של המטבע: הפיגועים היומיים, מיטעני-הצהר, היריות, ההרוגים והפצועים.

הצד השני הוא החמרה גוברת והולכת של פעולת-הגמול. גשרי-האולי הפכו גיהנום. לפעמים הם סגורים, בשאר הזמן מתנהלת התנועה בהם באיטיות משועת, ובני-אדם סוחכים על גבם את מטלטליהם וסחורתם. מכיוון שזוהו עורקי-החיים העיקרי לכל אוכלוסיית הדרום, ובעיקר לתושבי צידו, גורם הדבר לזעם, המקיף את כל שכנות האוכלוסיה.

החיפושים במכונות הפכו כרוח של הכיבוש. אך הם מתנהלים לא רק באיטיות, אלא גם בצורה משפילה. רבים מן החיילים, השונאים כל רגע של שהייה בלבנון, מתייחסים אל נוסעיה-מכונות כגד זבל אנושי. כפי שלמדו להתנהג בגדה וברצועה, והדבר מתסיס את הלבנונים הגאים.

בעיקבות הפיגועים נערכים מעצורים. כאשר נתפסים חשודים — נהרסים הבתים, לסי המקובל בגדה וברצועה, והדבר גורם לזעם לווה בקרב הקרבנות. השכנים והציבור הרחב.

חיילי ישראל חיים בלבנון כשאצבעם על ההרק. כאשר יורים בהם, הם משיבים אש, ותוך כדי כך נפגעים לא פעם ועורבים-שבויים, גופות הנפגעים אינן מוחזרות למישפחות. אלא נקברות כלי טכס דתי, מחדש פן יגרמו ההלוויות להמומות — גם זה לפי סינגנו הגדה והרצועה.

בשעה 2 לפנות-בוקר נוקשים חיילים בדלת ועורכים מעצרים.

הפיגועים המתכנסים והולכים הם — לפי הערכה מוסמכת — מעשי ידי המוסלמים המקומיים, ובעיקר של השיעים. למרות כל הדיבורים על "מחבלים" מצד דוברים נבוכים, הפלסטינים כמעט אין יד בדבר. הפלסטינים מתקשים, ופועל, ואילו השיעים המקומיים מוצאים בנקל מיסתור ועזרה, ונעלמים בקרב האוכלוסיה האוהדת.

הציבור השיעי מאורגן היטב, בהנהגת כוהני-הדת, שהם גם המנהיגים המקומיים. כאשר כוהני-הדת אוסר זאת, אין שיתוף-פעולה עם שילטונות-

הכיבוש. האימאמים משתמשים בדרך שותיהם כדי לקומם את האוכלוסיה נגד הכיבוש.

כתוצאה החלו השילטונות הישראליים פועלים נגד כוהני הדת והמיסגדים — דבר הרדף אסון.

כפי שנודע בצפון-לבנון, פרצו חיילי צה"ל למיסגר אחד, גירשו את המתפללים באמצע התפילה ממיסגר אחד, הקיפו מיסגר שלישי בחיילים, עלבון קשה —

מנשוא.

שני אימאמים נאסרו לאחי רונה בצידו, בטענה שהסיתו את הציבור, על אימאם שלישי הוא המוסףי הסוני נעצר אף הוא.

כתוצאה מכך נערכו בלבנון כולה הפגנות דתיות סוערות נגד ישראל. נערכו בכיתות-שבת במיסיגרים, שאליו הצטרפו ראשי הציבור השיעיים והסוניים כאחד. בכמה מקומות הצטרפו גם כוהני-דת נוצריים להפגנות של עמיתיהם המוסלמים.

באוירה כזאת משגשגות המחותרות, הנהגות מתמיכה ציבורית גוברת. זהו מצב קלאסי של מילחמת-גרילה.

המשוחררים נעלמו

ביחסים עם הפלסטינים בדרום יש החמרה ניכרת, ביחוד אחרי מה שקרה בעת חילופי-השבויים. הציבור הישראלי עסק בעיקר בפרשתו של זיאב אברעין, שהוצא בשניה האחרונה מן המכונות שהובילה אותו למטוס והוחזר לכלא נפתח. התחכמות זוהו, תוך הערמה על אנשי הצלב האדום וניצול טעות טכנית כאחת הרשימות, גרמה לתגובה זועמת של אירגון הצלב האדום — מוסד המתגאה בכך שלעולם אינו מגיב פומבית כשיש לו חילוקי-דעות עם ממשלה.

לפרשת אברעין התלווה עוד כמה פרשות. סתומות יותר.

לא כל האסירים האלה הוחזרו בעת חילופי-השבויים. לגבי אחרים (ושניים שלושה) יש ספקות, אך לדעת הצלב האדום יכול הדבר לנבוע מטעויות כנות. נגלל הקושי המיוחד הטמון בשמות הערביים, הנוחים לבלבל.

אך בלבנון נוצרה בעיה חדשה, כאשר חלק ניכר מעצירי-אנצאר לא שבו הביתה, אחרים נפלו בידי מיליציות עוינות. הצלב האדום עוסק בחקירת גורלם של הנעדרים, מתוך נחמה שיש גם אפשרויות אחרות: שאחדים ברחו ישר לבקאע, כדי להצטרף ללוחמים; שאחרים ניצלו את ההזדמנות כדי לעבור בחשאי מאירגונים לאירגון אחד (למשל: מאירגון של אחמד ג'יביל לראירגון פת"ח של יאסר ערפאת), או שביקשו טמם להשתמש מחובות משפחתיות.

מבוי סתום

כל זה אין סוף. שום אור אינו נראה בקצה המינהרה. הדבר הנורא ביותר לגבי המצב בלבנון הוא שאין לו מוצא.

הרמטכ"ל אמר השבוע שישאל לא תצא מדרום-לבנון עד אשר יבטיחו צבא-לבנון והשיעים את ביטחון הגבול הצפוני. באותו הגיון יכול היה לומר: עד שמיכר סררה יתכסה בקרח.

שני התנאים אינם מתקיימים, ולמעשה גם אינם יכולים להתקיים: הצבא הלבנוני אינו מסוגל להושיע אף את עצמו. הוא תלוי בשיקום, "השילטון המרכזי" של אמין

במדינה

וצמרת צה"ל לא הודו בכך. לא רק לחץ בינלאומי, והמחאה הגוברת בישראל עצמה, מנעו את ההסערות, אלא בעיקר תחוית האכזרות והנוק הכרוכים בכך. לפי הערכה מיקצועית מוסמכת, היתה ההסערות צריכה לעלות בחייהם של 700 חיילי-צה"ל ולא "כמה עשרות", כפי שאמרו דוברים רישמיים לציבור.

● משום-כך: "אש"ף לא הובס". וכן: "צה"ל נכשל בשתי משימות — בלחימה נגד המחבלים ובאי-כיבוש ביירות."

כפי שקבע הפרשן הצבאי של העולם הזה, רוני שפיגל, נכשל צה"ל במשימה בציד המערבי של המילחמה, מכיוון שלא הגיע למבואות ביירות, אלא ביום השישי של המילחמה — איחור עצום אם לוקחים בחשבון את מאזני-הכוחות בשרה-המערכה. מיגור זה לא היה תחת פיקודו של יאנוש, שהיה אחראי למיגור הסורי.

● מכיוון שלא היתה הסכמה מראש להכות בסורים, נפסקה המילחמה נגדם לאחר יומיים, בלא שהם הובסו.

גם קביעה זו, שהסורים לא הובסו במילחמה, תואמת את הערכות העולם הזה, שהיה כלי-התיקשות היחיד במדינה שאמר זאת. אולם יאנוש מוצא לכך שעריר-לעזאזל: הדרג המדיני,

הנם השבוע הראשון

הפחד מפני המשבר הכלכלי גדול יותר מאשר הפחד מפני מילחמה, רודנות ועבדות, שהתבטא בסיפורו של אורול, 1984.

השבוע הראשון של 1984 לא הבטיח טובות.

רעש פקקיה-שמפניה של ערב ה-1 בינואר נטמע בהמולת הגויות הכלכליות, שהבהילו את אורחי-ישראל. שחיקת השכר, רהיבת האנפלציה, קפיצת המחירים, הגויות של הבנקים, הוויכוח על תוספת-היקר ותשלום המיקרמה שלא היה בהם כדי לעזור לאזרח. לגמור את החודש — כל אלה העסיקו את האזרח יותר מכל צרה אחרת.

הוגי-דעות ופרשנים הוסיפו לעסוק במשמעות הסימלית של המיסופ 1984, על פי סיפורו של ג'ורג' אורול, שסיפורו העתידיני נשא שם זה. אולם הסיטויים הרחוקים של אורול — מדינת-מישטרה, שטיפתימות, מילחמה ניצחית, עבדות כללית — הפחידו את האזרח אך מעט בהשוואה

אל-גימילי, אך קורה ההיפך. כל לבנון יודעת כי גובר הלחץ להוצאת הכוחות של ארצות-הברית וצרפת מביירות. כשתי מדינות דמוקרטיות אלה יש מישקל לדעת-הקהל — שלא כמו בישראל — וזו דורשת לסיים את ההרפתקה האומללה, שהביאה את חייליהן לביירות.

כאשר ייצאו כוחות אלה, ייעלם כמעט כליל הבסיס שעליו עומד שילטון אל-גימילי. ישתרר תוהו-ובוהו, או שג'מיל יצטרף לקבל על עצמו הגנה סורית, כפי שעשו קודמיו בי-1976, כאשר קראו לסורים לפלוש ללבנון.

● השיעיים שוב אינם כפי שהיו לפני 1982, כאשר נטו חסד לישראל.

כל יום של כיבוש מגביר בהם את התחושה האנטי-ישראלית.

כך יש תהליך הפוך: בעוד שהרמטכ"ל מתנה את הפינוי בכרונות השיעיים להגן על

"היי, יש לך חור בדלי!"

לא חרדה קרובה הרבה יותר: התמוטטות הכלכלה, אבטלה, חורבן אישי.

דיעות

יאנוש אינו יודע

אש"ף לא הובס, הסורים לא הובסו, צה"ל לא האמין ביכולתו לכבוש את ביירות

כמו רפאל איתן, גם האלוף אביג' דור נדגל אינו יכול לשתוק אחרי שפשט את המדים. הוא מדבר כלי הפסק.

אך בעוד ש"רפול" דבק בשיקביות בקו חרמשימעי של לאומנות קנאית קיצונית, שאינה רחוקה מן הפאשיזם, הרי "יאנוש" בולט בעיקר בגלל חוסר-השיטה שבמחשבתו. נראה שהוא איש מבולבל.

כישלון צבאי השבוע השמיע יאנוש שוב צרור של ריעות, שקשה להבין את המסקנה הנובעת מהן. בין השאר:

● צה"ל לא הסתער על מערב ביירות, מפני שלא היה לו הביטחון כיכולתו לכבוע את המשימה.

בכך אין חרש, אם כי הממשלה

שלא קיבל בעוד מועד את ההחלטות. פרשן העולם הזה לא הסתפק בכך, וקבע כי גם הכישלונות של צה"ל, כפקודת יאנוש, תרמו לכך תרומה נכבדה.

● מטרת המילחמה נקבעו שנה לפני שהחלה, והמטרה היתה "ללכת עד ביירות... לתפוס את יאסר ערפאת בנובוקר". גם זה מתאים לגילויי העולם הזה, שקבע עוד באוגוסט 1981 מה הם יעדי המילחמה שאריק שרון מבקש לפתוח בה. חוץ מלכידת ערפאת וחסילול אש"ף ככוח מדיני וצבאי, שאר שני היעדים היו, לפי יאנוש: הבטחת שלום הגליל וכינון סדר חדש בלבנון.

● לישראל לא היתה ברירה אלא להסתמך על הפלאנגות, אבל, אנתנו עשינו את העבודה בשביל הפלאנגות, והם יצאו לסופי-שבוע בהרים.

● בתוך הבויץ, איד יוצאים מן הבויץ? ליאנוש אין הצעה מעשית. הוא העלה רעיון של "מיכצפק" שני. ב-1986 התנפלה ישראל על מצריים, בשיתוף עם צרפת ובריטניה. עכשיו היא יכולה להתנפל על סוריה, בעזרת ארצות-הברית וצרפת. אולם גם יאנוש מודה כי אין זה מעשי. לאור המציאות, זהו רעיון שאין לו שחר.

(המשך בעמוד 9)